

8.4 Landbouw

Het agrarische grondgebruik is een beeldbepalende factor in het Groene Uitweggebied en levert een hoge bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Het behoud van voldoende sterke landbouw in relatie tot de rendabiliteit van de agrarische bedrijfsvoering is in Nederland door diverse oorzaken moeilijk. Uitkomsten van lopende discussies over o.a. het Europees landbouwbeleid, de Kaderrichtlijn Water en de veenweideproblematiek zijn nog onvoorspelbaar. Dit zorgt voor onzekerheid en het voortschrijden van autonome ontwikkelingen. Dit geldt ook voor het Groene Uitweggebied en vraagt om visie ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling en ondernemerschap ten aanzien van de rol die de landbouw hierin kan spelen. Komende periode willen wij op de veranderende omstandigheden anticiperen, waarbij de inzet blijft het gebied als duurzame open groene buffer te behouden en verder te ontwikkelen. Hiervoor is investeren in een landbouw met toekomst nodig.

8.4.1 Landbouw met toekomst

De belangrijkste agrarische activiteit in het Groen Uitweggebied is het melkveehouderijbedrijf. Daarnaast is het houden van paarden, zowel professioneel als hobbymatig, een groeiende tak. Agrariërs kunnen met het oog op de rendabiliteit van het bedrijf op drie manieren handelen:

1. Investeren in schaalvergroting
2. Investeren in verbreding: inspelen op nieuwe toekomstige functies in het landelijke gebied en daarmee aanboren van andere inkomstenbronnen
3. Weinig investeren en en beëindigen

Vaak komen combinaties van bovengenoemde strategieën voor. Voor alle duidelijkheid: in de melkveehouderij is intensivering (het houden van meer koeien per hectare) niet aan de orde in verband met de mest- en ammoniakregelgeving

Voor de door ons gewenste instandhouding van de agrarische bedrijfsvoering is **schaalvergroting en verbreding** van groot belang. Dit vergt van de ondernemers grote inspanningen. Daarbij moeten zij inspelen op een nieuwe vraag: wat kan de landbouw betekenen voor het behoud van het gebied en voor de nieuwe functies (recreatie, natuur, water) die in toekomst aan belang zullen winnen? Ondernemers zullen ondersteund moeten worden in de **verbetering van de structuur** en waar nodig dient het beleid te worden aangepast, met name ten aanzien van het **mogelijk maken van verbreding op bestemmingsplanniveau**. Hierbij kunnen de volgende regelingen en instrumenten een goede rol spelen:

- kavelruil
 - grondbankregeling
 - ruimte-voor-ruimteregeling (voor vrijkomende agrarische bebouwing)
- De provincie moet een belangrijke faciliterende rol spelen in dit kader.

8.4.2 Schaalvergroting, verbreding en agrarische structuurverbetering naar toelichting

- **Schaalvergroting**
Vijftientig jaar terug waren er bijna 50.000 melkveehouders in Nederland met gemiddeld 40 koeien per bedrijf. Nu is daar nog ongeveer de helft van over met gemiddeld ruim 60 koeien per bedrijf. Deze ontwikkeling vindt ook in het Groene Uitweggebied plaats.

In het Groene Uitweggebied wordt het land van agrariërs die ophouden met bedrijfsvoering opgekocht door andere agrariërs ten behoeve van schaalvergroting of, al naar gelang de gronddruk, door projectontwikkelaars ten behoeve van bebouwing, door het rijk ten behoeve van natuur en recreatie of door particulieren ten behoeve van paarden, vaak in combinatie met aankoop vrijkomende bebouwing.

Schaalvergroting heeft als belangrijke neveneffecten: een versnipperd grondgebruik (en daardoor veel verkeersbewegingen) en herbesteding van de vrijgekomen agrarische bebouwing. Zoals eerder gesteld gaat schaalvergroting niet gepaard met een hogere veebezetting. Een ander misvatting is dat schaalvergroting gepaard gaat met dempen van sloten e.d. De noodzaak tot dempen van sloten is afhankelijk van de perceelsgrootte. In de Vechtstreek is de perceelsgrootte reeds redelijk op orde en zijn dit soort ingrepen daarom veelal niet nodig.

- **Investeren in verbreding: aanboren van andere inkomstenbronnen**
Er wordt ook geïnvesteerd in verbreding. Vaak gebeurt dit door dezelfde agrariërs die investeren in schaalvergroting. Dit kan zijn in natuur, recreatie (kamperen bij de boer) tot kinderopvang en zorg.

In de Vechtstreek doet ongeveer 80% van de agrariërs aan natuurbeheer. Incidenteel worden er ook inkomsten gehaald uit andere diensten. Er liggen kansen om dit uit te breiden; zo is er een grote markt-vraag naar zorgboerderijen.

- **Ondersteuning door middel van structuurverbetering**
Bovengenoemde ontwikkelingen vragen om structuurverbeteringsmaatregelen, zoals kavelruil ten behoeve van verbreding huiskavel en een goede waterbeheersing (zowel kwantitatief als kwalitatief).

Deze structuurverbetering is opgenomen in het landinrichtingsplan Vechtstreek. De landinrichting in het gebied is momenteel in een impasse geraakt. De landinrichting bevindt zich op een keerpunt van een traditioneel landinrichtingsplan naar een gebiedsgewijze modulaire planvorming, realisatie en financiering. Deze overgangssituatie maakt dat er weliswaar een allesomvattend raamplan is gemaakt maar dat ver-

dere uitwerkingen nog geconcretiseerd moeten worden in de modules. Door deze werkwijze is het niet op voorhand duidelijk welke budgetten vanuit welke partijen beschikbaar zijn voor de daadwerkelijke uitvoering. Daarnaast is de context van de landinrichting veranderd. Er is een nieuw streekplan vastgesteld en de landbouwsector ontmoet ontwikkelingen die bij de start van de landinrichting niet zijn voorzien. Gronden zijn bijvoorbeeld veelal verworven maar niet altijd op de juiste plaats. Ten aanzien van bedrijfsverplaatsing zijn er echter te weinig financiële middelen. Oplossingen kunnen gezocht worden in extra financiële bijdragen van overheden of ruimte-voor-ruimteregelingen.

Op rijksniveau is er in het landbouwbeleid voor het Groene Uitweggebied geen specifieke ontwikkelingsopgave geformuleerd. Dit beeld blijkt ook uit de geldstromen die er vanuit LNV nog naar het gebied gaan. Voor het realiseren van productielandbouwdoelen in de landinrichting is er geen of slechts zeer beperkt rijksbudget. Provinciale Staten van Noord-Holland hebben eind 2004 een motie aangenomen inzake de steeds beperkter wordende financiering door het Rijk van landinrichtingsprojecten. Ondanks dat er steeds meer financiële gaten in de landinrichting vallen, blijft verbetering van de landbouwstructuur als provinciaal doel aandacht verdienen.

Voor de landinrichting Vechtstreek zal t.b.v. de kwaliteitsimpuls landelijk gebied een bedrag van 1,1 miljoen op de provinciale begroting worden opgenomen voor maatregelen voor waterbeheer t.b.v. de landbouw in de Aetsveldse polder. Hierover nemen Provinciale Staten in november een besluit. Na 2006 zal via het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) de mogelijkheid worden nagegaan om financieel bij te dragen in de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw.

Natuurwaarden en ontwikkelingen

8.5 Natuur

8.5.1 Natte natuur en weidevogels

Het Groene Uitweggebied kent al een aantal zeer waardevolle natuurgebieden (o.a. Naardermeer, Oostelijke Vechtplassen, Diemervijfhoek). Daarnaast zijn de agrarische beheerde weidepolders van belang als weidevogel- en ganzenoeragegebied. Bedreigingen voor de bestaande natuurwaarden zijn o.a. stedelijke en infrastructurele versnippering, soms agrarische activiteit, peilverlaging/ verdroging en daarmee oxidatie van het veenpakket, maar ook bijvoorbeeld afname van weidevogelpopulatie door predatie en verstoring. Er liggen in het Groene Uitweggebied grote opgaven voor de natuur, o.a. de realisatie van de robuuste verbinding de 'Natte As'. Bescherming van bestaande de natuurwaarden en verdere ontwikkeling hiervan wordt niet alleen van belang acht voor de natuurwaarden en ecologische processen maar biedt ook kansen voor het Groene Uitweggebied. Natuurbeheerders willen actief meewerken aan het behoud en de ontwikkeling van het gebied als geheel door te zoeken naar functiecombinaties (toegankelijke natuur, natuur en waterberging en nieuwe samenwerkingsvormen tussen natuur en landbouw op vlak van beheer, recreatie, promotie etc.).

8.5.2 Natuurbehoud en -ontwikkeling

Op het gebied van natuur spelen de momenteel volgende zaken:

- Realisatie van de huidige begrensde EHS:
De grootste nog te realiseren opgaven binnen dit kader liggen in de Horstermeer, het afronden van het Naardermeer en het afronden bij Kortenhoeft / Ankeveen. De financiering voor aankoop en inrichting is in principe rond. Er is echter een probleem ten aanzien van de grondverwerving. Grondverwerving gebeurt in het kader van landinrichting Vechtstreek en deze ligt momenteel stil.
- Realisatie van de PEHS:
De natuur in Noord-Holland bestaat, op de grote natuurgebieden na, uit vele kleine losse snippers. Om hierin meer samenhang te krijgen, werkt provincie Noord-Holland samen met gemeenten, waterschappen en andere partijen aan de aanleg van de provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS). Dit is een fijnmazig netwerk van natuurgebieden, die aan elkaar geknoopt worden met ecologische verbindingen. De PEHS is een uitwerking van de Ecologische Hoofdstructuur van de Rijksoverheid.
- Uitwerking robuuste verbinding 'de Natte As' (opwaardering EHS):
Nederland heeft een grote internationale verantwoordelijkheid voor natte natuur. Voor een soort als de roerdomp is Nederland bijvoorbeeld de 'internationale kraamkamer' voor populaties in andere Noord- en West-Europese landen. Daarom is het belangrijk dat de grote natte natuurgebieden samenhangen en aansluiten op internationale natuurgebieden. Dit wordt deels geregeld binnen de Ecologische Hoofdstructuur en de hieraan gekoppelde robuuste verbindingen.

De Natte As komt voort uit het beleidsvoornemen van het rijk om te komen tot een robuuste verbindingzone Delta-IJsselmeergebied-Friesland. Een deel van de Natte As is in het oostelijke deel van het Groene Uitweggebied geprojecteerd. De Natte As wordt opgebouwd uit twee ecosystementypen:

- moeras, struweel en groot water
- grasland met klein water

De robuuste verbindingen dienen conform de overige delen van de EHS in 2018 te zijn gerealiseerd. Robuuste ecologische verbindingen versterken niet alleen de ruimtelijke samenhang in het ecologische netwerk, maar hebben volgens de toelichting op Structuurschema Groene Ruimte 2 ook een functie voor recreatie, waterbeheer, landschap en cultuurhistorie. De betrokken provincies zullen met het rijk een plan ontwikkelen op basis waarvan rijk en provincies afspraken zullen maken over begrenzing en realisatie van de robuuste verbinding. De Groene Uitwegpartijen stellen dat ook het benutten van kansen voor andere functies onderdeel moet uitmaken van deze planvorming en afspraken.

- Natuurboulevard IJmeer:
Een aantal Uitwegpartijen hebben in een eerdere fase een visie ontwikkeld op de IJmeeroevers tussen Amsterdam, Muiden, Muiderberg en Naarden, die gericht is op het tegelijkertijd vergroten van de toegankelijkheid, belevingswaarde en ecologische waarde van de oevers. Deze ambitie is vervat in het concept 'Natuurboulevard IJmeer'. In concerto gaat het om het ontwikkelen van een doorgaande, afwisselend brede of smallere, binnendijkse en buitendijkse zone langs de IJmeerdijk. Het plan sluit aan bij bestaande provinciale ecologische verbindingen en de ontwikkeling van recreatieve schakels zijn tussen Amsterdamse regio en Gooi en Vechtstreek.
Realisatie van de Natuurboulevard vraagt om visie en sturing op samenhang in ontwikkelingen aan de IJmeerkust. In huidige situatie is dat nog onvoldoende het geval. De Groene Uitweg biedt kans om die patstelling te doorbreken en realisatie van ontbrekende schakels in de Natuurboulevard ter hand te nemen.
- Kwaliteitsimpuls voor bestaande natuurgebieden:
Er zijn diverse plannen om de kwaliteit van bestaande natuurgebieden te verhogen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in maatregelen binnen de begrensde natuurgebieden, en maatregelen / wensen t.a.v. de omgeving. Zo is er bijvoorbeeld een Herstelplan Buitenplaatsen: de organisatie om dit verder uit te werken is helder (Natuurmonumenten is trekker), de financiën zijn echter niet rond. Een ander belangrijk aspect voor de kwaliteitsimpuls is het herstel van kwelstromen en de vermindering van de inlaat van gebiedsvreemd water. De invloed die dit heeft op de omgeving

is een punt van discussie.

- De wettelijke verplichting om voor de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden beheersplannen op te stellen (in 2006):
Er vloeit de komende jaren een opgave voort uit het Natura2000-beleid. Dit betreft een internationaal netwerk van beschermd natuurgebieden en omvat alle gebieden die beschermd zijn op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Overheden (vooral provincies) moeten op termijn beheersplannen gaan opstellen voor alle gebieden die zijn aangewezen als Vogel- of Habitat-richtlijngebied. Dit moet in overleg met andere partijen gaan gebeuren. Hieruit kunnen diverse maatregelen voor het Groene Uitweggebied voortkomen.
- Natuur in resterend landelijk gebied, met name weidevogelgebied:
Grote delen van het Groene Uitweggebied kennen een verweving van weidevogels en agrarische activiteit. Een belangrijk item voor de toekomst van de weidevogelpopulaties betreft enerzijds een heroverweging van de beleidsmatige doelstellingen en instrumentatie (o.a. Programma Beheer) en anderzijds de bijdrage vanuit de agrarische sector hierin (o.a. zorgplicht).

Bodemopbouw

8.6 Bodem en waterhuishouding

8.6.1 Bodem, water en gebruik als onlosmakelijk geheel

Bodem (samenstelling en hoogteligging), water en gebruik zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Het Groene Uitweg kent de volgende bodemtypen (zie Groene Hart):

- Klei-op-veengronden: met name het hart van het Groene Uitweg gebied;
- Veengronden: vooral aan de west- en oostzijde, deze polders zijn door oxidatie van het veenpakket de gebieden met de meeste bodemdaling;
- Veen-zandgronden: met name de oostzijde, grenzend aan de Utrechtse heuvelrug, waar zich een dunner laag veen op een pleistocene ondergrond bevindt.

Iedere gebruiksvorm en ieder bodemtype vragen om een specifiek waterbeheer. De waterhuishoudkundige inrichting is vooralsnog gericht op facilitering van de functies die zijn toegekend aan een bepaald gebied volgens streek- en bestemmingsplannen, alsmede op het vigerende waterbeleid. Door het nemen van peilbesluiten en het uitvoeren van waterinrichtingsmaatregelen wordt de waterhuishouding afgestemd op de deze functies. Het kost de waterbeheerder hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) echter steeds meer inspanning om alle functies op de verschillende bodemtypen te faciliteren.

Doordat landbouw, natuur en bebouwing verschillende eisen stellen aan drooglegging is in veel gebieden bovendien een lappendeken van peilvakken ontstaan. Deze 'versnippering' zorgt voor hoge investeringen. In plaats van veel functies op postzegelformaat - met afzonderlijke wensen ten aanzien van het peilbeheer - pleit AGV bij gemeenten, provincies en rijk voor ruimtelijke keuzes, waardoor grotere gebieden met één peil kunnen worden bediend.

Waterbeheer in veenweidegebieden

Gelet op de diverse belangen in veenweidegebieden en de steeds grotere wateropgave door bodemdaling verdienen de veengebieden specifieke aandacht. AGV werkt samen met provincies en andere partners aan een lange termijnvisie voor het veenweidegebied. In beginsel ondersteunt AGV bestaande gebruiksfuncties door het waterbeheer zo goed mogelijk bij de wensen van de gebruikers te laten aansluiten. Tegelijkertijd wil AGV problemen niet in ruimte of tijd afwentelen. Peilverlaging omdat het maaiveld daalt door inklinking van veen, is niet langer vanzelfsprekend; als dit aan de orde is zal AGV maatschappelijke kosten en baten afwegen. Dit kan ertoe leiden dat de mogelijkheden van het watersysteem als randvoorwaarde voor de functies in het gebied gaan gelden, in plaats van andersom.

Waterbeheer en nieuwe functies

Met name bij nieuw in te richten gebieden zal goed in ogenschouw worden genomen waar welke functie wordt neergelegd. Bijvoorbeeld in gebieden met een relatief hoog maaiveld de meest kwetsbare functies en in gebieden met een relatief laag maaiveld een natuurfunctie.

Momenteel vindt deze discussie plaats voor de Bloemendalerpolder. Om voor de Bloemendalerpolder een duurzaam watersysteem te realiseren dat voldoet aan de eisen van veiligheid, normen voor wateroverlast (NBW) en eisen aan kwaliteit (KRW) zijn vanuit AGV een aantal wensen geformuleerd:

- Aanleggen van hoofdwatgangenstelsel t.b.v. het goed functioneren van het gemaal;
- Ontwikkelen van nieuw inzamelsysteem voor rioolwater en RWZI;
- Watersysteem Bloemendaler dusdanig ontwerpen dat:
 - o wateropgave ingevuld kan worden
 - o schoon en vuil water gescheiden worden gehouden
 - o berging huidig stedelijk gebied van Weesp vergroot wordt door verbinding te maken met nieuw te ontwikkelen gebied
 - o peilregiem wordt geoptimaliseerd in relatie tot waterkwaliteit en ecologie;
- Samenwerken met gemeente Weesp en gemeente Muiden in stedelijke waterplannen;
- Aanpassen boezemkades indien functie in gebied wordt veranderd (vergroting economische waarde); financiering vanuit het ontwikkelingsproject ;
- Waterkering KNSF-terrein vrijmaken van bebouwing;
- In verband met aanwezige natuurwaarden in de wielen van het KNSF-terrein zijn peilverlagingen ongewenst.

8.6.2 Waterbergingsopgaven

In het Groene Uitweg gebied liggen 35 polders. De toetsing aan de normen van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW-normen) wordt door AGV gebiedsgericht en gefaseerd opgepakt. Eerst zijn de gebieden getoetst waarvan eerdere berekeningen aangaven dat wateroverlast zou ontstaan. De grootste waterkwantiteitsopgaven liggen naar verwachting in de Nieuwe Keverdijksche Polder en Polder Kortenhoef, waar in de huidige situatie 31 respectievelijk 33 ha zou inunderen bij toekomstige klimaatontwikkelingen. Om het toekomstige risico op inundatie zoveel mogelijk te beperken, zal in de polders fijnmazige waterberging worden gerealiseerd. Dit is bijvoorbeeld mogelijk door meer open water te graven of water in bovenstroomse peilvakken langer vast te houden. Ook blauwe diensten (o.a. door agrariërs) kunnen mogelijk worden ingezet. In de watergebiedsplannen zullen de te nemen maatregelen worden uitgewerkt, zodat in 2015 het watersysteem wat betreft de waterberging op orde is.

Van de overige reeds getoetste polders is het inundatieoppervlak als volgt:

Keverdijksche Overscheense Polder	9,9 ha
Stichtsch Ankeveense Polder	8,8 ha
Hollandsch Ankeveense Polder	7,1 ha
Polder Waardassacker en Holendrecht	6,9 ha
Zuidpolder beoosten Muiden	5,9 ha
Hilversumse Bovenmeent	3,9 ha
Meeruitdijksche polder	2,5 ha
Heintjesrak- en Broekerpolder	1,0 ha
Aetsveldsche Polder oost	0,2 ha
Horn- en Kuyerpolder	0,1 ha

De toetsing heeft verder uitgewezen dat de Blijkpolder, Broekzidsche Polder, Polder Dorssewaard, Spiegelpolder, Baambrugge Oostzijds, Horstermeerpolder, Hilversumse Ondermeent, Naardermeer en de 's- Gravelandsche Polder geen kwantitatieve wateropgave kennen.

De wateropgaven van de polders Kortenhoef, Stichts Ankeveense polder en Hollands Ankeveense polder zijn moeilijk op te lossen binnen de eigen polders. Het idee is om deze kwantitatieve wateropgaven op te lossen in de laaggelegen Horstermeerpolder, gecombineerd met de daar gedachte natuuropgaven. Dit idee wordt uitgewerkt in een samenwerkingsverband tussen gemeente, provincie, AGV, Natuurmonumenten en lokale partijen zoals bewonersvereniging. De Horstermeer is in het streekplan aangemerkt als potentiële locatie voor grootschalige waterberging.

In het watergebiedsplan Naardermeer, 's-Gravelandse Polder en omgeving wordt voor de Nieuwe Keverdijkse polder, Keverdijkse Overscheense polder, Zuidpolder beoosten Muiden en de Hilversumse Bovenmeent in overleg met andere partijen bekeken op welke manier de wateropgaven binnen de polders opgelost kunnen worden.

In het streekplan is de Nieuwe Keverdijksche polder opgenomen als potentiële locatie voor calamiteitenberging van de Vecht. In het nieuwe Provinciaal Waterplan Noord-Holland 2006-2010 worden nadere afspraken gemaakt over de besluitvorming hierover. In het streekplan Utrecht was de Broekzidsche polder opgenomen als potentiële waterbergingspolder: deze is echter niet meer in beeld.

8.6.3 Waterkwaliteit

De Europese Kaderrichtlijn Water schrijft voor dat in alle oppervlaktewaterlichamen in 2015 een goede ecologische toestand (of goed ecologisch potentieel) en een goede chemische toestand moeten zijn bereikt. De stroomgebiedsbenadering uit de KRW en de resultaatsverplichting van

Bodemdaling

de KRW vragen om een nauwe samenwerking met buurwaterschappen, provincies en gemeenten en een goed afgestemde aanpak. Keuzes voor (realistische) doelstellingen en uitvoerbare maatregelen zullen gebaseerd moeten worden op een maatschappelijke kosten-batenanalyse. In 2009 moet dat leiden tot een stroomgebiedbeheersplan, tegelijkertijd met de verankering van doelen en maatregelen in reguliere plannen van rijk, provincies waterschappen en gemeenten. De concept-KRW-doelstellingen en benodigde maatregelen worden door AGV samen met partners uitgewerkt in 2006 en 2007.

Op basis van de KRW wordt een onderverdeling gemaakt in watertypen (bijvoorbeeld rivier of meer), waarna deze typen weer worden geïnclassificeerd in 'natuurlijke, sterk veranderde en kunstmatige' waterlichamen. AGV formuleert voor de oppervlaktewaterlichamen in het Groene Uitweggebied uiterlijk in 2007 haalbare ecologische doelstellingen. In 2008 zal AGV een beheerplan vaststellen met maatregelen die voor realisatie van de doelen nodig zijn. AGV ontwikkelt ecologische doelen en maatregelen in onderlinge samenhang, omdat de doelen met haalbare maatregelen moeten kunnen worden gerealiseerd. Gemeenten en belangengroeperingen zullen worden betrokken bij het ontwikkelen van zowel doelstellingen als maatregelen. Omdat nu de te nemen maatregelen nog niet bekend zijn, kunnen deze nu nog niet, maar bij het opstellen van de 'Groene Uitweg'-gebiedsplannen wel worden ingebracht.

AGV streeft naar het zoveel mogelijk voorkomen van inlaat van gebiedsvreemd water. Dit houdt in dat wegzijging zoveel mogelijk wordt beperkt door waar mogelijk het opzetten van het waterpeil in droogmakerijen of laaggelegen polders, door het stimuleren van infiltreren van schoon regenwater op de Utrechtse Heuvelrug waardoor het geohydrologisch systeem wordt hersteld en door het peilregime waar mogelijk flexibeler in te stellen. Daarnaast wil AGV zoveel mogelijk voorkomen dat water van landbouwgebieden via natuurgebieden wordt afgevoerd.

Om de waterkwaliteit te verbeteren streeft AGV naar het voorkomen van een negatieve invloed van externe factoren op de waterkwaliteit. Dit houdt in dat het saneren van vuilstorten en waterbodems gewenst is op plaatsen waar sprake is van een negatieve invloed op waterkwaliteit of -huishouding.

Gemeenten wordt gevraagd riooloverstortingen zoveel mogelijk terug te dringen door het saneren van overstorten en het afkoppelen van verhard oppervlak.

8.6.4 Watergebiedsplannen

AGV ziet het als zijn taak het water te beheren op grond van een integrale afweging van de wensen van alle belanghebbenden. Dit is maatwerk dat in

Watergebiedsplannen wordt uitgewerkt. Door middel van Watergebiedsplannen draagt AGV zorg voor een inbedding van het peilbesluit in een integraal plan met aandacht voor waterpeilen, wateraan- en afvoer, waterberging, grondwater, waterkwaliteit, ecologie en recreatieve gebruiksmogelijkheden. In een Watergebiedsplan wordt de problematiek van het waterbeheer voor een gebied beschreven. Daarbij besteedt AGV aandacht aan de belangenafweging voor en de gevolgen van het in te stellen peil. In het Watergebiedsplan zijn een toelichting op het peilbesluit en een inrichtingsdeel opgenomen. Het inrichtingsdeel bevat de uitwerking van maatregelen die noodzakelijk zijn om het gewenste peil in te stellen, om het ecologisch functioneren te verbeteren, om natuur-, belevings- en gebruikswaarden te versterken, om cultuurhistorische waarden te behouden en om verdroging tegen te gaan. Het eindresultaat is een plan waarin staat hoe de waterhuishouding in het gebied, met name het peilbeheer, de waterinrichting en het beheer en onderhoud zullen worden geregeld. De peilbesluiten hebben een formele, wettelijke status. Het plan bestrijkt met het oog op de wettelijke herzieningstermijn van peilbesluiten een periode van 10 jaar. Vanuit AGV bestaat de wens de watergebiedsplannen te combineren met integrale gebiedsplannen.

Voor de afweging van verschillende belangen willen de provincies een methodiek verplicht gaan stellen: het Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR). AGV wil de methodiek op een pragmatische manier gaan opnemen in nieuwe Watergebiedsplannen, en voor peilbesluiten die al zijn vastgesteld achteraf aantonen dat ze 'GGOR-proof' tot stand zijn gekomen.

8.6.5 Specifieke aandachtspunten Groene Uitweggebied

- AGV streeft samen met rijk, provincie en gemeenten naar het realiseren van een duurzaam watersysteem in de Bloemendalerpolder dat voldoet aan de eisen van veiligheid, de normen voor wateroverlast (NBW) en de eisen aan kwaliteit (KRW).

- Langs het IJmeer is een primaire waterkering, die het achterliggende gebied beschermt tegen overstroming vanuit het IJmeer en Gooimeer. Schade aan deze waterkering kan leiden tot grote schade vanwege het grote aantal inwoners en de hoge economische waarde. Dit geldt zeker als de Bloemendalerpolder en het KNSF-terrein gedeeltelijk worden bebouwd. AGV onderzoekt mogelijkheden voor stringenter toepassing van de Keur waar dat nodig is en combinatie van functies waar dat kan.

- In het plassen gebied zijn de 'parels' op het gebied van water te vinden: schone kwelwater en plassen met hoge (potentiële) natuurwaarden. Een groot deel heeft een beschermd status in het kader van de Europese Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Internationale Wetlandsconventie en beschermd nationaal Natuurmonument. Het overwegend schone kwelwater

is afkomstig van de Utrechtse Heuvelrug en het Gooi. Van groot belang is om dit schone kwelwater zo goed mogelijk te benutten ten behoeve van kwelafhankelijke natuur. Juist voor het plassen gebied is het daarom van belang om dit oorspronkelijk geohydrologisch systeem zoveel mogelijk te herstellen en daarom de kwelstroom te vergroten door afkoppelen en infiltreren van schoon regenwater op het Gooi. Diepe droogmakerijen als de Horstermeer hebben een grote invloed op waterhuishouding en waterkwaliteit in het gebied.

- In het plassen gebied is in enkele polders het peilbeheer versnipperd als gevolg van functies en vormen van gebruik op postzegelformaat met afzonderlijke wensen ten aanzien van het peilbeheer. AGV zal bij gemeenten, provincies en rijk meer pleiten voor ruimtelijke keuzes, waardoor grotere gebieden met één peil kunnen worden bediend.

- In het Groene Uitweggebied zullen de komende jaren veel dijken worden verbeterd. Daarbij zal behalve aan veiligheid ook aandacht aan landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden worden besteed.

- Het Groene Uitweggebied kent naast delen met een kleibodem ook delen met een dikke veenbodem. In dergelijke delen zal vanuit het waterbeheer eerder tegen knelpunten aangelopen worden om alle functies te kunnen faciliteren. In die specifieke gevallen zal in overleg met de belangengroepen worden gekeken wat de meest kosteneffectieve waterbeheersmaatregel zal zijn. Financiële compensatie is één van de mogelijke maatregelen die AGV binnenkort ter beschikking staat bij het opstellen van een watergebiedsplan. Het op vrijwillige basis overeenkomen van Blauwe diensten is één van de maatregelen die dan aan de orde is en die geheel wordt afgestemd op de specifieke situatie ter plekke.

- Het saneren van de waterbodem van de Vecht door Rijkswaterstaat zal naar verwachting een belangrijke bijdrage leveren aan een waterkwaliteitsverbetering van de Vecht. AGV heeft het zuiveringsrendement van de RWZI Horstermeer reeds verbeterd. Na het bepalen van de KRW-doelstellingen zal duidelijk worden of een verdergaande emissiereductie vanuit de RWZI nodig is om de doelstellingen voor de Vecht te halen.

Globale zonering I

Legenda

Zones

- Stadsrand Amsterdam: recreatief landschap in combinatie met water en natuur
- Rivierlandschap: agrarisch landschap met recreatief medegebruik en natuur
- Plassenlandschap: water- en natuurlandschap met waar mogelijk agrarische en recreatieve functies
- IJ-meeroevers: recreatief en ecologisch verbindingsgroen

9 Ruimtelijke Zonering

9.1 Algemeen

In het kader van het Uitvoeringsprogramma voor het Groene Uitweggebied is ook nagedacht over de vraag 'hoe willen wij dat het gebied zich op de langere termijn ontwikkelt?'. Binnen het werkschema van de Taskforce Groene Uitweg was het niet mogelijk om deze vraag in zijn volledigheid uit te werken. Wel hebben wij een gezamenlijk globaal kaartbeeld opgesteld, een zogenaamde ruimtelijke zonering, die de ontwikkelingsrichting weergeeft van vier verschillende landschappen in het Groene Uitweggebied, zoals wij die op de langere termijn voor ogen hebben.

De zones, gebaseerd op de geomorfologie van het gebied, landschapskarakteristieken, het huidige gebruik en potenties ten aanzien van toekomstig gebruik, zijn:

- De Stadsranden
- IJmeeroevers
- Rivierengebied
- Plassengebied

Naast de vier landschappelijke zones onderscheiden we nog vier 'bijzondere zones': de Stelling van Amsterdam, de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de landgoederenzone langs de Vecht en de landgoederenzone 's Graveland. Deze 'bijzondere zones', kennen ieder een eigen (cultuurhistorisch) waardevolle karakteristiek, die in ruimtelijke zin niet altijd gebonden is aan één van de vier landschappelijke zones. De Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie vormen ieder zelfs een eigen een Nationaal Landschap.

De ruimtelijke zonering kan zowel als een toetsingsmiddel als een inspiratiebron voor het Uitvoeringsprogramma worden gebruikt. De zoneringskaart betreft nadrukkelijk geen kaart met harde lijnen, uitgangspunten, regels of uitsluitingen. Het gaat om accentverschillen in de ontwikkeling per zone. Uitwerkingen per polder zijn altijd maatwerk. Wanneer een toekomstige functie in een polder in eerste instantie niet voegt binnen het ontwikkelingsbeeld zoals weergegeven in de ruimtelijke zonering (en daarmee in de geomorfologie, landschapskarakteristiek of het grondgebruik) betekent dit niet dat het gebied op slot zit voor deze functie. Het betekent dat er een extra inspanning moet worden gepleegd ten aanzien van een zorgvuldige inpassing in de ruimere context.

9.2 Landschappelijke zones

9.2.1 Stadsrand Amsterdam

De stadsrandzone Amsterdam is de zone die direct gelegen is tegen de stedelijke bebouwing van Amsterdam, Weesp en Muiden. Met het oog op de recreatieve behoefte van de bewoners van deze steden (inclusief de uitbreiding Bloemendalerpolder / KNSF) is deze zone bij uitstek geschikt voor recreatieve doeleinden. Onder de stadsrandzone Amsterdam vallen in ie-

der geval de volgende gebieden:

- Gemeenschapspolder
- Bloemendalerpolder
- Gein- en Gaasperpolder
- Broekzijdsche polder
- Holendrecht- en Bullewijkerpolder

Het huidige gebruik van deze polders bestaat deels uit recreatief groen - Diemersheg en Gaasperplas - en deels uit agrarische gebied - met name de Broekzijdsche polder en Bloemendalerpolder. Hiervan is de Bloemendalerpolder inmiddels bestemd voor woningbouw, recreatief groen, water en natuurontwikkeling.

In de toekomst zal deze zone zich ontwikkelen tot is een **parkachtig recreatief landschap met de nadruk op (intensief) recreatief gebruik in combinatie met de ontwikkeling van water en natuurwaarden**. Het ruimtelijke beeld is nu al afwisselend, van open polders tot plassen en parken tot gesloten bos. Op deze ruimtelijke diversiteit zal worden voortgebouwd. De recreatieve ontsluiting zal in deze zone verder worden verdicht. Vanuit een fijnmazig netwerk en intensief recreatief gebruik van de stadsrandzone ('dicht bij huis') zal vervolgens een verdere recreatieve uitloop plaatsvinden richting IJmeeroevers, rivierenlandschap en Vecht. Een zorgvuldige aansluiting op het ruimere recreatieve netwerk van het Groene Uitweggebied is daarom van groot belang voor het functioneren van het geheel. In de stadsrandzone wordt vooral de ontwikkeling van op de stedelijke bewoner afgestemde voorzieningen gestimuleerd.

De Broekzijdsche polder, Gein- en Gaasperpolder en Holendrecht- en Bullewijkerpolder vergen extra aandacht ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling. De gebieden bestaan uit agrarische grond (Broekzijdsche polder is tevens weidevogelgebied) en worden gewaardeerd om het open karakter, dat voor de stedelijke recreant een aangename afwisseling vormt met de meer besloten stadsranden zoals het Diemerbos. Behoud van de openheid en combinaties tussen agrarisch gebruik en recreatieve mogelijkheden staan centraal. Dit vergt forse investeringen. In de Gein- en Gaasperpolder zijn al een aantal investeringen gepleegd. Er is een nieuw agrarisch bedrijf gesticht en er zijn enkele recreatieve routes aangelegd. Voor de Broekzijdsche polder moeten dergelijke investeringen nog worden gedaan. Voor de bestaande agrarische bedrijven liggen kansen ook in verbreding van de bedrijfsvoering. Dit zal in bestemmingsplannen mogelijk worden gemaakt.

In het ontwerp voor de Bloemendalerpolder (resultaat ontwerpatelier 2005) is reeds gezocht naar een landschappelijke raamwerk bestaande uit een combinatie van recreatieve voorzieningen, natuurontwikkeling, waterberging en landbouw. In het ontwerpvoorstel bepalen open polderpark,

bos, robuust groen, open oevers en water het beeld. Er moeten nog keuzes worden gemaakt omtrent beheer van het gebied (inclusief financiering hiervan).

9.2.2 IJmeeroevers

De IJmeeroevers is de verzamelnaam voor een groot aantal verschillende kleinere deelgebieden die allen aan het IJmeer grenzen. Deze zijn deels al toegankelijk en groen en/of recreatief ingericht. De samenhang en bekendheid zijn momenteel minimaal en vragen om een verdere ontwikkeling. De IJmeeroever-zone bestaat in ieder geval uit de volgende onderdelen:

- Diemerzeedijk
- Diemerpark - Diemervijfhoek - Baai van Ballast
- KNSF: Kruitbos / Rietpolder, Muiden
- Noordrand Noordpolder beoosten Muiden
- De Buitendijken
- Naarderbos

De recreatieve toegankelijkheid van de IJmeeroevers wordt verbeterd en de natuurwaarden wordt vergroot, opdat er een samenhangende **groene (recreatieve en ecologische) verbinding** tussen Amsterdam, Muiden, Muiderberg en Naarden ontstaat. De IJmeeroeverstrook kan in breedte sterk variëren, zolang de verbinding en samenhang blijven gewaarborgd. De exacte ruimteclaim van de verbinding vergt nader onderzoek.

Er zijn een aantal ontwikkelingen gaande waarbij kan worden aangesloten: de Bloemendalerpolder / KNSF, natuurcompensatie IJmeerkust en fietspadenplan LI Vechtstreek. Daarnaast gaat het om ontwikkeling van ontbrekende schakels zoals de Baai van Ballast. Er moet nog specifiek gekeken worden naar het tracé Muiden - Muiderberg; hier valt te denken aan een verbinding die gebruik maakt van gronden die aan het IJmeerdijk grenzen, in combinatie met buitendijkse ontwikkeling. Tussen Muiderberg en Naarden kunnen combinaties worden gemaakt met bestaand groen en/of recreatieve voorzieningen.

9.2.3 Rivierenlandschap

Het rivierenlandschap beslaat het centrale deel van het Groene Uitweggebied. De landschappelijke drager van het gebied wordt gevormd door de Vecht. Ook de veenrivieren de Gein, Angstel en Holendrecht maken onderdeel uit van dit landschap. In deze zone zijn in ieder geval de volgende polders gelegen:

- Muiderpolder (Noordpolder en Zuidpolder beoosten Muiden)
- Nieuwe Keverdijsche polder
- Aetsveldsche polder
- Heintjesrak en Broekpolder
- Horn- en Kuijerpolder
- Polder Baambrugge Oostzijds

Globale zonering II

Legenda

Zones

- Stadsrand Amsterdam: recreatief landschap in combinatie met water en natuur
- Rivierenlandschap: agrarisch landschap met recreatief medegebruik en natuur
- Plassenlandschap: water- en natuurlandschap met waar mogelijk agrarische en recreatieve functies
- IJ-meeroevers: recreatief en ecologisch verbindingsgroen

Bijzondere zones

- Landgoederenzone Vecht: combinatie wonen en recreatie
- Landgoederenzone 's Gravenlandsche polder: combinatie wonen, recreatie en natuur (overgangszone Plassenlandschap en Heuvelrug)
- Stelling van Amsterdam
- Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Fort

- Polder Baambrugge Westzijds
- Hoeker-Garstenpolder
- Holland-Stichtse polder
- Meeruiterdijksche polder
- Polder Dorssewaard
- Polder Waardassacker en Holendrecht

De polders in deze zone hebben grotendeels een klei-op-veen-bodem en worden gekenmerkt door een open en groen karakter, wat samenhangt met het agrarische gebruik (voornamelijk veeteelt). De oorspronkelijke verkavelingspatronen zijn vaak nog steeds intact. De Stelling van Amsterdam is gedeeltelijk in het rivierenlandschap gelegen. De zone wordt in noord-zuidrichting doorsneden door het Amsterdam-Rijnkanaal, de spoorlijn Amsterdam-Utrecht en de A2, en in oost-westrichting door de spoordriehoek Weesp-Almere-Hilversum en twee provinciale wegen (N201 en N236). De recreatieve ontsluiting is momenteel onvoldoende, en dient te worden verbeterd. In het rivierenlandschap is overigens een deel begrensde natuur gelegen, namelijk de bufferzone rond het Naardermeer.

Behoud en ontwikkeling van het open **agrarisch en cultuurhistorisch waardevol landschap met recreatief medegebruik** staat hier voorop, waarbij het de uitdaging is meerwaarden te realiseren door de combinatie van gebruiksvormen. Kortom: inzetten op rendabele agrarische bedrijfsvoering met toekomst door schaalvergroting en structuurverbetering en verbetering van de recreatieve toegankelijkheid en -mogelijkheden van het agrarische landschap. Een voorbeeld van het verbeteren van de toegankelijkheid is de realisatie van boerenlandroutes over dijken en erven. De combinatie van een sterke landbouw en verbetering van de recreatieve toegankelijkheid dient integraal te worden ontwikkeld, waarbij o.a. aandacht dient uit te gaan naar het functioneren van de infrastructuur als geheel.

Specifieke aandacht gaat uit naar de Noordpolder en Zuidpolder beoosten Muiden. Het rijksbeleid om tot de realisatie te komen van de Natte As kan mogelijk een claim op deze polders leggen, die om een zeer zorgvuldige afstemming en inpassing vraagt. De polders vormen een waardevol agrarisch en weidevogelgebied. Tevens is er sprake van ganzenfoerageergebied. De Noordpolder is bovendien aangegeven op de Cultuurhistorische Waardenkaart van provincie Noord-Holland als een polder van 'zeer hoge waarde' door de redelijke gave ontginningsstructuur, openheid en ruimtelijke samenhang. Natuurdoeltypen, inrichting en beheer van de Natte As dienen daarom aan te sluiten op de huidige kenmerken en gebruik van het gebied.

9.2.4 Plassenlandschap

Het plassenlandschap beslaat het oostelijk deel van het Groene Uitweggebied en wordt gekenmerkt door zijn waterrijke karakter en de hoge waar-

den- en potenties ten aanzien van natuur en waterrecreatie- en sport. De volgende landschappelijke eenheden maken in ieder geval deel uit van het plassenlandschap:

- B.O.B.M. polder
- Keverdijksche Overscheensche polder
- Naardermeer
- Ankeveensche polder
- Spiegel en Blijkpolder
- Polder Kortenhoef
- Horstermeer
- Hilversumse Meent

De gehele zone valt binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het plassenlandschap wordt doorsneden door de A1, het spoor en twee provinciale wegen (N201 en N236).

De nadruk in deze zone ligt op het verder ontwikkelen van het **water- en natuurlandschap** met als doel het uitbreiden van de natuurwaarden en ecologische verbindingen (EHS, Natte As) en het benutten van de mogelijkheden ten aanzien van waterberging en recreatief gebruik. Om de natuurwaarden verder te ontwikkelen is een groot aaneengesloten gebied met de daarbij behorende waterbeheersing noodzakelijk. Ook duurzaam beheer is een belangrijk item in deze zone.

In het plassenlandschap zijn een aantal rendabele agrarische bedrijven aanwezig. De ontwikkeling van deze bedrijven kan op gespannen voet staan met het verkrijgen van een aangesloten natuurgebied en daarbij behorende waterbeheersing. De omstandigheden voor de agrarische bedrijfsvoering zullen hiermee veranderen. Aanpassing van agrarische bedrijven kan gezocht worden in o.a. agrarisch natuurbeheer, productie van groene en blauwe diensten.

In het plassenlandschap zijn twee polders gelegen die een uitzondering vormen op het bovenstaande, de Horstermeer en Hilversumse Meent. De Horstermeer neemt als droogmakerij een uitzonderlijke positie in, enerzijds door de ontstaansgeschiedenis en opvallende verschijningsvorm, anderzijds door de aanwijzing als calamiteitenberging voor het omliggende gebied in combinatie met het realiseren van 325 hectare moerasnatuur en de waarborging van de huidige agrarische functie. Gestreefd wordt naar het realiseren van maximale bergingscapaciteit, dat wil zeggen de capaciteit die volgens het meest extreme klimaatscenario in 2050 nodig is. Dit is 834.000 kubieke meter. Hierbij mag er geen wateroverlast in de polder buiten het bergingsgebied ontstaan. Droog, duidelijk en duurzaam' zijn randvoorwaarden bij de verdere planvorming die komend jaar zal plaatsvinden, opdat het huidige grondgebruik en de bewoning zijn gewaarborgd. Daarnaast dient met de nieuwe ingrepen, de ruimtelijke kwaliteit van de Horstermeerpolder te worden verhoogd.

De Hilversumse Meent is een polder die opgedeeld is in twee delen, de Bovenmeent en de Ondermeent. De Bovenmeent is begrensd als natuurgebied. De Ondermeent is in agrarisch gebruik. Beiden vallen in ruimtelijke zin op doordat de meentlanden in tegenstelling tot de doorgaans smalle veenkavels een redelijke rationele verkavelingsvorm hebben. De Ondermeent, gelegen aan de rand van Bussum, is van waarde als open gebied voor de aangrenzende stad, als tegenhanger van de beslotenheid van het Naardemeer of de Utrechtse Heuvelrug. Om de openheid van het gebied te waarborgen is een helder toekomstperspectief en de daarbij behorende investeringen noodzakelijk.

9.3 Bijzondere zones

De ontwikkelingsrichting van de vier bijzondere zones – Stelling van Amsterdam, Nieuwe Hollandse Waterlinie, Landgoederenzone Vecht en Landgoederenzone 's Graveland - is het behoud en herstel van de cultuurhistorische waarden in combinatie met verbetering van de recreatieve toegankelijkheid en het zoeken naar interessante combinaties van rood, groen en blauw.

Voor de beiden verdedigingswerken gelden de doelstellingen: veiligstellen, herkenbaar en beleefbaar maken van de elementen en het verbeteren van de onderlinge samenhang. Voor de Stelling van Amsterdam wordt verwezen naar het Gebiedsprogramma 2005-2008 van provincie Noord-Holland, aan een visie op de langere termijn voor de stelling wordt momenteel eveneens door provincie Noord-Holland gewerkt. Voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie is het Linieperspectief Panorama Krayenhoff opgesteld en de daaraan gekoppelde Projectenveloppen, die in regionaal verband worden uitgewerkt.

Voor de landgoederenzones is het doel het behouden en versterken van de identiteit (buitenplaatsenstructuur) met een verbeterde recreatieve bereikbaarheid en doorzichten en verbindingen naar het open achterland. Belangrijke onderwerpen zijn landgoedbeheer en groen wonen.

10 Samenvatting beleid

10.1 Algemeen

De belangrijkste beleidsbronnen voor het Groene Uitweggebied zijn onder te verdelen in:

- ruimtelijke plannen
 - Rijk: Nota Ruimte
 - Provincie Noord-Holland: Streekplan Noord-Holland Zuid
 - Provincie Utrecht: streekplan Utrecht 2005-2015
 - Gemeenten: diverse lokale bestemmingsplannen.
- thematische beleidsnota's
 - Dit zijn beleidsnota's van de diverse overheden en samenwerkingsverbanden van die overheden op gebied van natuur, landschap, landbouw, recreatie en toerisme, water, cultuurhistorie, wegen en fietspaden.

10.2 Ruimtelijke plannen

10.2.1 Nota Ruimte en streekplannen

De belangrijkste beleidsbronnen voor het Groene Uitweggebied zijn de ruimtelijke plannen van het Rijk en de provincies Noord-Holland en Utrecht.

Dat zijn de volgende nota's:

- Rijk: Nota Ruimte
- Provincie Noord-Holland: Streekplan Noord-Holland Zuid
- Provincie Utrecht: streekplan Utrecht 2005-2015

In het kader van Groene Uitweg hebben wij ons voornamelijk op de plannen van Rijk en provincie gericht omdat dit de richtinggevendende plannen zijn voor de lokale overheden en maatschappelijke organisaties in het gebied.

Zowel de Nota Ruimte als de streekplannen van Noord-Holland en Utrecht kennen als centrale doelstelling het behoud van het open, groene karakter.

Met uitzondering van de Bloemendalerpolder/KNSF-terrein worden geen grootschalige stedelijke ontwikkelingen voorzien.

Het landelijke gebied van de Groene Uitweg heeft de functie van landbouwgebied met bijzondere waarden op het gebied van natuur, landschap en bodem. De landbouw heeft daarmee een functie in relatie tot het behoud van de bijzondere waarden natuur, landschap en bodem gekregen. Afstemming tussen de bedrijfseconomische belangen en omgevingsfactoren is nodig. Dit geeft overigens een dilemma. Enerzijds kan die gewenste afstemming de bedrijfsuitoefening van de landbouw beperken, anderzijds is de landbouw nodig om zo gewenste landschappelijk, natuurlijk en cultuurhistorisch karakter van het gebied te behouden. Verbreding van de landbouw wordt als oplossing voor dit dilemma gezien. Te denken valt aan natuurbeheer maar ook kleinschalige recreatie voorzieningen.

Een drietal ruimtelijke ontwikkelingen die zijn opgenomen in de Nota Ruimte en het Streekplan kunnen zijn relevant voor het Uitvoeringsprogramma van de Groene Uitweg: dit betreft de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder / KNSF-terrein, de drie Nationale Landschappen en de Natte As.

• Bloemendalerpolder / KNSF-terrein

Grootschalige stedelijke ontwikkelingen worden in het Groen Uitweggebied niet voorzien met uitzondering van de herinrichting van de Bloemendalerpolder/KNSF-terrein. De herinrichting van de Bloemendalerpolder / KNSF-terrein wordt momenteel door de provincie Noord-Holland voorbereid, via een structuurvisie en daaraan gekoppeld een MER-rapportage. Een belangrijk planelement dat de doelstellingen van de Groene Uitweg raakt, is de voorgestelde recreatieve-ecologische kruising met de A1 en de omlegging van de A1 ter plaatse van Muiden. Een ander belangrijk item is het beheer van de 'open zone' langs de A1-Vecht en de financiering hiervan.

• Nationale Landschappen

In de Nota Ruimte zijn een drietal Nationale Landschappen onderkend: Groene Hart, Stelling van Amsterdam en Hollandse Waterlinie, die binnen het Groene Uitweggebied vallen.

Voor de het Groene Hart werken de drie provincies momenteel in opdracht van het rijk aan een Visie en Uitvoeringsprogramma. De provincie Noord-Holland heeft aangegeven dat het Uitvoeringsprogramma Groene Uitweg zal worden gebruikt als input voor de Visie en het Uitvoeringsprogramma Groene Hart.

Het beleid dat is opgesteld voor de Stelling van Amsterdam en Hollandse Waterlinie lijkt goed aan te sluiten bij de doelstellingen van de Groene Uitweg en zal dan ook gebruikt worden als input voor de Groene Uitweg.

• Natte As

De Natte As betreft het voornemen om een robuuste ecologische verbindingzone te realiseren van Friesland – IJsselmeer - Biesbosch. Dit betreft 'natte' natuur. De provincies hebben de taak om deze natuurdoelstellingen uit te werken in zogenaamde begrenzingenplannen. De provincie Utrecht heeft dit reeds gedaan. De provincie Noord-Holland is hiermee onlangs gestart. In Noord-Holland betreft dit ongeveer 250 hectare.

De Natte As heeft een grote impact op het Uitvoeringsprogramma Groene Uitweg, omdat het betrekking heeft op de belangen van diverse partijen in de Groene Uitweg en gepaard gaat met een relatief fors aantal hectares.

10.2.2 Gemeentelijke bestemmingsplannen

De gemeentelijke ruimtelijke plannen (structuurvisies en bestemmingsplannen) zijn volgend op de plannen van Rijk en provincies en hebben we daarom niet meegenomen als richtinggevend of kaderstellend. Daarbij geldt dat de bestemmingsplannen (nog) niet in voldoende mate op de doelen uit Rijks- en provinciaal beleid zijn toegesneden. Verbredingmogelijkheden voor de landbouw zijn bijvoorbeeld nog niet voldoende opgenomen in bestemmingsplannen. Het Uitvoeringsprogramma De Groene Uitweg zal derhalve aanpassingen van de gemeentelijke plannen vragen.

10.3 Thematische beleidsnota's

Behalve de ruimtelijke plannen zijn er nog diverse andere plannen die ook relevant zijn voor het Uitvoeringsprogramma Groene Uitweg, namelijk de diverse thematische beleidsnota's. Ook voor deze nota's geldt dat zij op alle overheidsniveaus, waaronder ook op Europees niveau, zijn gemaakt. Behalve de overheden hebben ook deelnemende maatschappelijke organisaties beleidsnota's vastgesteld.

Het Rijk en de provincies hebben hun thematische beleidsnota's recentelijk verwerkt in hun ruimtelijke plannen. Omdat we de ruimtelijke plannen als uitgangspunt nemen komen de verschillende beleidssectoren voldoende voor het licht.

• Landschap en cultuurhistorie.

Het landschap in het plangebied hangt nauw samen met het huidige agrarische gebruik en de natuurgebieden. Behalve dat de landbouw als beheerder van het landschap wordt gezien is hier ook een rol weggelegd voor de terreinbeheerders van natuurgebieden.

Het landschap is nauw verweven met de cultuurhistorische waarden van het gebied. Het beeld is om in ieder geval de komende jaren de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie herkenbaar in het landschap te maken.

• Recreatie.

Het beleid voor de thema's recreatie, landschap en cultuurhistorie zijn duidelijk. Behalve concrete inrichtingsplannen voor recreatiegebieden die al ontwikkeld zijn of binnenkort in ontwikkeling worden genomen, heeft het Groene Uitweggebied een recreatieve nevenfunctie en wordt in diverse nota's aandacht gevraagd voor dit recreatieve medegebruik en voor diverse verbindingroutes voor recreatieverkeer.

De concrete ideeën in het Uitvoeringsprogramma gaan wellicht verder dan wat al in nota's is opgenomen. Dit beschouwen wij niet als een strijdigheid maar verdere concretisering.

• Landbouw

Voor de korte termijn is er een helder beeld over landbouw. De landbouw wordt gezien als belangrijke beheerder van het landschap. Zeker in het Groene Uitweggebied is dat een cultuurlandschap dat nauw samenhangt met de melkveebedrijven die er zijn gevestigd. De landbouw heeft derhalve een plaats in het gebied. De nevenfunctie natuur zoals het streekplan die kent brengt wel beperkende voorwaarden voor de landbouw mee.

Voor de langere termijn is het beeld voor de landbouw echter niet zo duidelijk. De vraag of de landbouw in dit gebied op de langere termijn nog een plaats heeft wordt regelmatig gesteld. Een antwoord hierop is niet eenvoudig te geven. Er zijn stromingen die er van uit gaan dat een toekomst niet mogelijk is met de huidige veranderende omstandigheden en er zijn geluiden die aangeven dat een toekomst wel degelijk aanwezig is als bedrijven voldoende mogelijkheden worden geboden voor een economische bedrijfsvoering. Het gaat dan om het beschikbaar houden van voldoende landbouwareaal en de mogelijkheid van schaalvergroting.

De landbouw in dit gebied staat voor de opgave niet alleen de veranderende economische ontwikkelingen op te vangen (schaalvergroting, teruglopende (Europese) subsidiering) maar zal in de bedrijfsvoering ook oog moeten hebben voor de bijzondere waarden van het gebied. Het vraagt modern ondernemerschap om kansen en mogelijkheden te zien om in het gebied als de Groene Uitweg een bedrijf te voeren in een steeds veranderende context.

Op rijksniveau is het Groene Uitweggebied niet aangeduid als een gebied waarvoor specifieke landbouw ontwikkelingsdoelen gelden waarvoor gelden beschikbaar zijn. In het kader van de landinrichting is geen rijksbudget beschikbaar voor het realiseren van zelfstandige landbouwdoelen (structuurverbetering) in het landinrichtingsproject van de Vechtstreek. Alleen voor het realiseren van natuur of recreatiedoelen bestaat de mogelijkheid om op basis van flankerend beleid, in de vorm van mitigatie of compensatie budget of grond voor de landbouw beschikbaar te stellen.

• Natuur

De natuurfunctie in het Groene Uitweggebied is duidelijk weergegeven in begrenzingenplannen. Samen met de Natte As, een te realiseren robuuste verbindingzone tussen IJsselmeer en Biesbosch, is dit de opgave tot ca. 2018.

Daarnaast vloeit de komende jaren een opgave voort uit Natura 2000. Dit is een internationaal netwerk van beschermde natuurgebieden. Het netwerk omvat alle gebieden die beschermd zijn op grond van de Vo-

gelichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). De provincies zijn verantwoordelijk voor het maken van beheersplannen voor deze gebieden. Uit deze opgave kunnen maatregelen voortkomen die consequenties hebben voor het Uitvoeringsprogramma.

• Water

Het thema water vindt zijn opgave in het provinciale Waterplan (ontwerp) en waterbeheersplan AGV. Voor de korte termijn is de opgave duidelijk. Voor de langere termijn ligt dat anders. De Europese Kaderrichtlijn Water speelt hierbij een belangrijke rol. Duidelijk is dat er een grote opgave voor het waterbeheer ligt en dat de functie van het waterschap in het maatschappelijk bestel aan veranderingen onderhevig is. Nadere concretisering en exacte betekenis van de opgave en eventuele veranderingen worden momenteel uitgewerkt.

Vooralsnog is van grote tegenstrijdigheden binnen de beleidsthema's niet gebleken. De nota's kennen vaak een abstractieniveau waarbij van tegenstelling nog geen sprake is. Dat kan eenmaal bij de uitvoering van de nota's wel blijken. In die gevallen zal sprake moeten zijn van een afgewogen oordeel.

10.4 Uitvoering van beleid.

1. Hoge bestuursdichtheid.

Het gebied De Groene Uitweg omvat grondgebied van meerdere gemeenten en de twee provincies Noord-Holland en Utrecht. Daarnaast zijn er samenwerkingsverbanden tussen de verschillende overheden, al dan niet aangevuld met maatschappelijke organisaties. We kennen de algemene samenwerkingsverbanden zoals het Gewest Gooi- en Vechtstreek, Samenwerking Utrecht West, de regio Noordvleugel, het ROA en de Regio Randstad maar ook projectmatige samenwerking. Zo is er samenwerking voor de volgende projecten: Het Groene Hart, Nieuwe Hollandse Waterlinie, Landinrichting Vechtstreek. Op zichzelf beschouwd is samenwerking wenselijk. Wat echter ontbreekt, is een afstemming, coördinatie en regie. Het is niet duidelijk wie wat doet en wie aanspreekbaar is voor de resultaten.

2. Uitvoering blijft verhoudingsgewijs achter.

De uitvoering van de plannen blijft achter. De realisering van de PEHS ondervindt vertraging, de Landinrichting ligt momenteel stil. Het fietspadenplan kent zijn strubbelingen. Maatregelen uit de Agenda Recreatie en Toerisme (bijv. graswandelpaden, doorvaarbaarheid van waterwegen) blijven achter.

Daarnaast zijn sommige plannen nog niet uitvoeringsgereed om de financiën ontbreken. Dit is het geval bij de Stelling van Amsterdam, de enveloppe van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Kanovaaroute. Hoewel er ontgezegd het één en ander gebeurt op basis van de be-

leidsplannen en samenwerking gaat de uitvoering niet op alle fronten in het gewenste tempo.

De oorzaken van achterblijvende uitvoering zijn:

- Het ontbreken van bestuurlijke urgentie en verantwoordelijkheid: De plannen maken is één ding, maar dat men zich verplicht voelt om ze uit te voeren is een andere zaak. Niet duidelijk is wie verantwoordelijk is voor welke taak.
- Gebrek aan goede organisatie en regie: Dit hangt samen met voorgaande punt. Behalve dat er te weinig verantwoordelijkheid door de diverse partijen wordt gevoeld voor de uitvoering is er ook geen sprake van een duidelijke regie in het gebied. Er zijn voorbeelden van tot op detailniveau uitgewerkte plannen maar besluitvorming hierover vindt niet plaats.
- Eventuele financiële tekorten (en onzekerheden op de langere termijn); In sommige gevallen ontbreekt het geld of is er slechts sprake van financiering op de korte termijn. Deze zaken worden bij het maken van de plannen wel eens over het hoofd gezien.
- Te weinig maatschappelijke draagvlak en interesse: Als draagvlak ontbreekt wordt realisering ook bemoeilijkt. Dit is bijvoorbeeld het geval bij vrijwillige aankoop van gronden t.b.v. PEHS.

